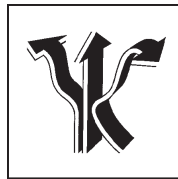

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали

*Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 12 від 25.10.17)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. “Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”, 30 листопада 2017 р. / редкол. :
М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції “Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)” з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

Вус В. І. <i>Особливості аксіогенезу підлітків при поєднанні релігійної освіти із всебічним розвитком їх особистості</i>	147
Shamne A. V. <i>Subjective welfare as a component of the mental health of modern youth of Ukraine</i>	149
Богдан О. Ю. <i>Психологічні чинники готовності старшокласників до вибору майбутньої професійної діяльності</i>	150
Кравченко І. М. <i>Особливості впливу сім'ї на становлення особистості підлітків</i>	152
Каляміна В. К. <i>Особливості міжособистісних відносин молодших школярів із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності</i>	155
Лещенко О. С. <i>Психологічні особливості агресивної поведінки жінок із співзалежністю</i>	157
Панасюк В. С. <i>Удосконалення стилю керівництва в комерційній організації на прикладі ПП "Алмавеко, фуд"</i>	159

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ІМ. КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Україна – незалежна, демократична, соціальна, правова держава: реалії сьогодення та перспективи”

Іваненко О. В. <i>Інформаційна ентропія та ентропійна інформація у галузі права: деякі загальнотеоретичні питання</i>	161
Заросило В. О. <i>Окремі аспекти запобігання і протидії корупції у Великобританії</i>	164
Кислий А. М., Денисенко М. М. <i>Становлення системи нормативного регулювання негласних слідчих (розшукових) дій</i>	167
Бортник В. А. <i>Сучасні муніципальні концепції</i>	171
Ковальчук А. Ю. <i>Конституція України — як правова основа протидії корупції</i>	174
Веклич В. О. <i>Корупція як деструктивний чинник стосовно прав людини: потреба щодо інформування громадськості й реалізації відповідної політики</i>	177
Стасюк С. В. <i>Оновлені моделі податкових правових відносин в Україні</i>	180
Курчина Т. О., Чорна М. Ф., Твердохліб А. І. <i>Феномен правової культури: сучасне прочитання</i>	183

Т. О. КУРЧИНА

д-р філос. в галузі політології, здобувач МАУП

М. Ф. ЧОРНА

д-р філос. в галузі права, здобувач МАУП

А. І. ТВЕРДОХЛІБ

магістр права, аспірант, ННІП МАУП

ФЕНОМЕН ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ

Поняття правової культури досліджувалось науковцями під кутом різних підходів до самого поняття культура. Їх різноманітність проаналізували у своїх працях такі вчені-юристи, як В. П. Сальников, А. П. Семітко, Г. І. Балюк, Є. І. Федик, Ф. М. Медвідь, М. І. Козюбра, Ю. С. Шемшученко та ін.

Вагомий внесок у формування правової культури та традицій людства зробили Сократ, Платон та Арістотель — мислителі “золотого віку” афінської демократії. Звідси починається зародження й розвиток правової культури.

Як вирішальні віхи в подальшому розвитку правової культури авторами визначаються формування римського права, виникнення й поширення християнства, перегляд правових норм в епоху Просвітництва, морально-правова концепція Ж.-Ж. Руссо, вироблення І. Кантом поняття морального закону.

Аналіз розвитку української правосвідомості дозволяє зробити такі висновки: упродовж тих історичних періодів, коли в Україні існувала самостійна держава (Київська Русь, козаччина, доба Центральної Ради), правова культура українського народу мала цілком сформовану структуру й високий рівень розвитку. Знаходячись в умовах так званої “прикордонної” цивілізації, Україна не могла не запозичати тих чи інших (а відтак — і правових) ознак культури. В той же час українці вносили до них свої традиції та стиль; українська правова культура в наведені періоди відзначалася природним демократизмом, гуманністю й лібералізмом; усвідомлення саме національних традицій права дозволяє на історичному фундаменті української культури відбудовувати правове виховання, формувати правові пріоритети, правосвідомість” [7, 9–10]. Таким чином, в Україні існує власний фундамент для формування правової культури всього суспільства і кожного громадянина.

“Право і культура є взаємопов’язаними, взаємодіючими між собою категоріями. Це зумовлено тим, що право є елементом культури суспільства, його соціальною цінністю. Цей зв’язок і взаємодія простежуються по багатьох напрямках. Виявлення і усвідомлення цих напрямів має важливе значення для побудови правової держави,” — зазначає академік Ю. С. Шемшученко [10, 4–5]. Визначаючи поняття “культура”, він підкреслює, що воно походить від латинського слова “культиваре”, яке означає “обробляти землю”. Пізніше це поняття набуло нових відтінків і стало означати систему цінностей, створених людиною. Тут йдеться як про цінності матеріальної, так і духовної культури. В основі єдності правової культури і правової системи, підкреслює Ю. С. Шемшученко, є єдність правової норми і реальної поведінки людей.

Саме ця єдність обумовлює досягнення соціальної ефективності права [10, 5]. Таку єдність обґрунтовує і філософія права:

- Право як культурний феномен є частиною загальнолюдської культури. Правова культура — це весь правовий космос, який охоплює всі моменти правової форми суспільного життя людей.

- Правову культуру можна умовно назвати “другою природою”, — відзначає академік РАН В.С. Нерсисянц. Але ця “друга природа” не механічна добудова до основної “першої природи”, а культурна трансформація і культивування всієї природи окремих людей і народів [6, 43].

- Важливим для правильного визначення правової культури є розуміння загальної культури у поглядах вчених-філософів. Так, Г. І. Горак розглядає культуру не просто як надбання людства, сукупність матеріальних і духовних благ [4, 493]. Такої ж думки дотримується і вчений-філософ Є. К. Бистрицький [1, 189].

- Культура, на думку З. Фрейда демонструє дві свої сторони. З одного боку, вона охоплює всі набуті людьми знання та вміння, що дають людині можливість опановувати силами природи й отримати від неї матеріальні блага для задоволення власних потреб. З іншого боку, в неї входять всі ті встановлення, які необхідні для впорядкування взаємовідносин між собою, особливо для розподілу отриманих матеріальних благ [9, 292]. Другу частину цього визначення можна віднести до характеристики, в першу чергу, правової культури. На нашу думку, чим більш справедливо у діючому праві розподіляються матеріальні блага, тим вища правова культура.

Тільки об’єктивно справедливий розподіл матеріальних цінностей викликає задоволення, а отже і повагу до правових форм, за якими цей розподіл здійснюється. Адже основою права є право власності і його захист. Ще Гегель зазначав, що “зовнішню сферу права і свободи складає власність... Стороною власності, як такої, є та всезагальна сторона, що володіння є прояв моєї волі, яка іншим повинна розглядатись як щось абсолютне” [3, 96–100].

- Правова культура, на думку В. А. Бурмистрова, є специфічним способом спілкування і співпраці суб’єктів політичного і правового життя суспільства, вираженого в різних формах правомірної поведінки і мислення (свідомості), оснований на вільному виборі гарантованих законами правових засобів досягнення наміченої мети [2, 10, 14].

- Правова культура є невід’ємним елементом загальної культури суспільства і у своєму діалектичному розвитку тісно взаємодіє з іншими видами культури — політичною, моральною, етичною, естетичною, екологічною тощо, які також виконують функцію соціоправової орієнтації людей у конкретному суспільстві. За своєю природою правова культура найбільше взаємопов’язана з моральною. Адже “повага до права” як сутність правової культури є моральною категорією. У сучасних умовах ми спостерігаємо наростання гуманістичного змісту права. Мораль знаходить свою об’єктивацію у праві, а право стає об’єктивною мораллю. У зв’язку з цим можна простежити зв’язок культури нормативно-правових актів з політичною культурою. У вищих представницьких органах повинні працювати особи з розвинутою моральною свідомістю, оскільки вони представляють найкращі сподівання своїх виборців. Водночас із цим мораль кожного з обраних суб’єктивна. І тільки в межах представницького колегіального органу знімаються протиріччя, мораль об’єктивується і знаходить свій вираз у праві, отримує правову форму. Але треба зазначити, що “правова культура повністю не збігається з жодним іншим видом культури, утворюючи своєрідне, унікальне сполучення як матеріальних, так і ідеальних духовних компонентів. Тому вона має свої, притаманні лише їй специфічні властивості, що відрізняють її

від інших форм культури завдяки її безпосередньому зв'язку з державою, законодавством, політикою. Це й робить правову культуру одним із головних факторів життя держави, суспільства, особи. Особливе місце правової культури в загальній системі культури зумовлене саме роллю права як соціального явища, здатного ввести в суспільне життя єдиний загальний порядок. Особливістю правової культури є її реалізація у специфічних правових цінностях, нормах поведінки громадян і юридичних осіб" [8, 266–268; 5, 23–26]. Одночасно правова культура є складовою частиною й важливим початком демократії, оскільки справжня демократія не існує поза законом. Таким чином, ми можемо стверджувати, що правова культура має динамічний аспект, який визначають як якісний стан правового життя суспільства та ідеальну форму, що визначена суспільно-політичною практикою як сукупність критеріїв оцінки існуючої правової культури і являє собою систему правових цінностей, "ідеальних" правових форм. Вказана ідеальна, "досконала" правова культура відображає належний стан правової системи, який забезпечує основні права і свободи людини і громадянина. Цей ідеал наявний у свідомості значної кількості людей і тому не може бути змінений з волі окремих індивідів; отже, має самобутнє онтологічне буття, існує об'єктивно. Такий підхід є діалектичним і пов'язаний з новими концепціями праворозуміння. Так, юридико-лібертарна концепція визначає, що право (правова культура) — це реально, об'єктивно існуючі феномени, які не залежать від визнання чи невизнання, наприклад, державою [6, 60].

Отже сучасне прочитання феномену правової культури вимагає більш повного врахування всіх складових правової реальності.

Джерела

1. Быстрицкий Е. К. Феномен личности: мировоззрение, культура бытие / АН УССР, Ин-т философии. — Киев: Наук. думка, 1991. — 231 с.
2. Бурмистров В. А. Роль правовой культуры в формировании социалистического правового государства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харьков, 1991. — 17 с.
3. Гегель Г. В. Философия права / пер. с нем. — Москва, 1990. — 524 с.; Гегель Г. В. Ф. / Першоджерела філософії права / упоряд. В. А. Жадько. — Запоріжжя, 1998. — С. 67.
4. Горак Г. І. Індивідна взаємодія як основа суспільної організації // Філософія: курс лекцій. — Київ: Наук. думка, 1993. — С. 492–503.
5. Медвідь Ф. М., Мельниченко Я. Б., Твердохліб А. І. Правова доктрина: історико-філософські засади формування // Правова доктрина та юридична практика: основні шляхи взаємовпливу та підвищення ефективності: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 трав. 2017 р. Тези наукових доповідей. — К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. — С. 23–26.
6. Нерсесянц В. С. Философия права: учебник для вузов. — Москва: ИНФРА. М-НОРМА, 1997. — 652 с.
7. Твердохліб Л. В. Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Луганський держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Луганськ, 1999. — 22 с.
8. Федик Є. Правова культура та її різновиди (загальнотеоретична характеристика) // Право та культура: теорія і практика. — Київ: МП "Леся", 1997. — С. 266–268.
9. Фрейд З. Будущее одной иллюзии // Философия: учебник / под ред. В. Д. Губина, Т. Ю. Сидориной, В. П. Филатова. — Москва: Тон, 1997. — С. 290–295.
10. Шемшученко Ю. Теоретичні засади взаємодії права і культури // Право та культура: теорія і практика / Міжнар. наук.-практ. конф. — Київ: МП "Леся", 1997. — С. 4–5.